

Asia: VN/11745/2019

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi ympäristövahinkorahastosta

Lausunnonantajan lausunto

Luku 1 Asian tausta ja valmistelu

Lakiesitykseen sisältyy ajatus kollektiivisesta vastuusta. Tämä ei huomioi riskin suuruutta eikä "aiheuttaja maksaa" -periaate toteudu, vaikka sen sanotaan olleen lakiesityksen tavoitteena. Ympäristövahinkorahastosta voitaisiin esityksen mukaan maksaa korvauksia myös vahingoista, joiden aiheuttajat eivät olisi maksuvelvollisia järjestelmään. Maksuvelvollisia olisivat ennakovalvonnan piirissä olevat ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavat toiminnanharjoittajat. Rahastosta voitaisiin maksaa korvausta myös niissä tilanteissa, joissa syy vahinkoon olisi luvanvastainen tai jopa rikollinen toiminta. Silti ympäristövahinkorahaston koko ei riittäisi korvaamaan suuria ympäristövahinkoja, vaan niiden kustannusten kattamiseen olisi edelleen turvaututtava valtion rahoitukseen.

Luku 2 Nykytila ja sen arviointi

-

Luku 3 Esityksen tavoitteet

-

Luku 4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

-

Luku 5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

-

Luku 8 Lakia alemman asteinen sääntely

-

Luku 10 Toimeenpano ja seuranta

-

Luku 12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

-

Lakiehdotus säännöskohtaisine perusteluineen

1 luku Yleiset säännökset (1–5 §)

-

2 luku Ympäristövahinkomaksu (6–12 §)

-

3 luku Korvaukset ja avustukset (13–23 §)

Esitämme poistettavaksi pykälän 19§, koska rahastosta tulisi korvata ainoastaan välttämättömät torjunta- ja ennallistamiskulut eikä avata mahdollisuutta alueen omistajalle tai haltijalle hakea rahastosta korvausta alueen pilaantumisen selvittämiseen ja puhdistamiseen.

Ympäristövahinkorahaston käyttötarkoitus voi hämärtyä liikaa, jos siihen hyväksytään maaperän pilaantuneisuuden selvittäminen.

4 luku Ympäristövahinkorahaston hallinto ja talous (24–31 §)

Ehdotettu uusi ympäristövahinkorahasto vaikuttaa kalliilta ja raskaalta hallinnollisesti verrattuna nykyiseen ympäristövahinkovakuutusjärjestelmään. Järjestelmän hallinnolliset kustannukset lähenisivät kymmentä prosenttia suhteessa rahastoon kerättäviin varoihin.

5 luku Oikaisumenettely ja muutoksenhaku (32–34 §)

-

6 luku Erinäiset säännökset (35–36 §)

-

7 luku Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset (37–40 §)

-

Muita huomioita esityksestä

Muut kommentit esityksestä

Väistyvän turvetuotannon osalta ympäristövahinkomaksu on kohtuuton.

Lakiesityksessä on esitetty turvetoimialalle ("Malmien ja mineraalien kaivaminen tai maaperän ainesten otto, Turvetuotanto ja siihen liittyvä ojitus") kertaluonteista 400 euron ympäristövahinkomaksua.

Lakiesityksen mukaan ympäristövahinkomaksuvelvollisuus alkaa sen kalenterivuoden alusta, jona toiminta aloitetaan. Lakiesityksessä on mainittu, että vuosittainen ympäristövahinkomaksuvelvollisuus päättyy sen vuoden lopussa, kun toiminta on päättynyt ja toimintaa koskeva lupa tai muu päätös on rauennut. Kertaluonteisen maksun osalta ei ole tarkennettu missä lupavaiheessa oleva toiminto kuuluu maksun piiriin. Maksuperustetta kertaluonteisten maksujen osalta tulee laissa selventää.

Turvetuottajat maksavat tällä hetkellä vuosittaista ympäristövahinkovakuutusta, jonka maksua valvoo ELY-keskus. Turvetuotantoalueita on Suomessa satoja, joihin kohdistuu lain voimaan tullessa kertaluontoinen maksu. Maksun on ajateltu kertaluonteisena kattavan koko toiminnan (eli turvetuotannon osalta noin 20-25 vuoden) ajan. Energiaturvetoimialan ollessa elinkaarensa loppupuolella, alaan kohdistuu kertaluontoinen maksu, joka on toimialan tilanne huomioiden kohtuuton.

Turvetuotannon osalta - ja muidenkin loppumassa olevien luvanvaraisten toimintojen osalta - tulee maksuvelvollisuus määrittää niin, että maksua peritään luvan- tai päätöksenhaltijoilta, joiden toimintaa ei ole ilmoitettu lopetetun ennen lain voimaantuloa. Tämä rajaus olisi kohtuullinen niitä toiminnanharjoittajia kohtaan, jotka ovat päättäneet lopettaa luvanvaraisen toiminnan, mutta jotka eivät välttämättä vielä ole saaneet lopullista luvan rauettamispäätöstä.

Turvetoimialalla on viime vuosina kiihtyvään tahtiin lopetettu energiaturvetuotantoa ja lukuisten alueiden osalta on siirrytty jälkihoitovaiheeseen. Tämä vaihe voi kestää vuosia, sillä luvallisen alueen tulee kasvittaa ennen kuin luvanhaltijan vastuut päättyvät viranomaistarkastukseen. Toiminnanharjoittajan kannalta on kohtuutonta, että joutuisi vielä tuotannollisen toiminnan ja tulojen päättymisen jälkeen maksamaan ympäristövahinkomaksua, joka on ilmeisesti ajateltu kohdistuvan kymmenille vuosille.

Laurikka Harri
Bioenergia ry

Salo Hannu
Bioenergia ry

